

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคมและได้เรียบเรียงเพื่อการนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. องค์ประกอบของความสามารถในการใช้ภาษา
2. ความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคม
 - 2.1 ความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสม
 - 2.2 สถานการณ์ทางสังคม
3. ปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคม
 - 3.1 วาทะพฤติกรรมการ
 - 3.2 กฎการใช้ภาษาร่วมกัน
 - 3.3 การตีความ โดยนัย
4. กลวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
5. การวัดและประเมินผลการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์
 - 5.1 ทฤษฎีทดสอบลักษณะย่อย
 - 5.2 ทฤษฎีทดสอบแบบบูรณาการ
6. งานวิจัยในประเทศ
7. งานวิจัยต่างประเทศ

1. องค์ประกอบของความสามารถในการใช้ภาษา

แนวการสอนเพื่อการสื่อสารที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายได้จริงอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น พัฒนามาจากทฤษฎีทางภาษาศาสตร์แนวใหม่ของ นอม ช่อมสกี (Noam Chomsky) ตลอดจนแนวคิดของนักสังคมภาษาศาสตร์

ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ของ นอม ช่อมสกี (Noam Chomsky อ้างถึงใน อัจฉรา วงศ์โสธร 2528: 28) อธิบายเกี่ยวกับภาษาว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดขึ้นมาในการสื่อสาร มนุษย์ใช้ภาษาในการสื่อความหมาย โดยการจัดเรียงคำเข้าด้วยกันภายในโครงสร้างที่แน่นอน ความสามารถทางภาษาของมนุษย์แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจในภาษา (Competence) หมายถึง ความสามารถภายในที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติของทุกคนในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษา เป็นความรู้ที่จะทำให้ผู้พูดใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้ ความสามารถนี้ประกอบด้วย ความสามารถที่จะสร้างและเข้าใจประโยคต่าง ๆ ในภาษาได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด สามารถที่จะบอกได้ว่าประโยคใดมีความหมายกำกวมหรือไม่ ประโยคคู่ใดที่มีความหมายเหมือนกัน ประโยคใดถูกหรือผิด ไวยากรณ์ ตลอดจนความรู้ความสามารถที่จะเข้าใจโครงสร้างภายในของประโยคได้อย่างถูกต้องชัดเจน

2. ความสามารถในการใช้ภาษา (Performance) หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ ความเข้าใจในภาษาไปใช้ในการแสดงออก เป็นการใช้ภาษาจริง ๆ โดยอาศัยความรู้ทางภาษาที่มีอยู่

นักสังคมภาษาศาสตร์ เช่น เดล ไฮม์ส์ (Dell Hymes 1981: 15-17) มีความเห็นว่า ความคิดเกี่ยวกับการแบ่งความสามารถทางภาษาเป็นความรู้ความเข้าใจในภาษา (Competence) และความสามารถในการใช้ภาษา (Performance) ของ นอม ช่อมสกี (Noam Chomsky) ดังกล่าวนั้น ยังไม่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงในการนำความรู้ทางภาษามาใช้จริงทั้งนี้เพราะยังไม่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางด้านสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Factors) ซึ่งจำเป็นมากในการใช้ภาษา และได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจะต้องอาศัยองค์ประกอบ 4 ประการต่อไปนี้คือ

1. ความสามารถที่จะรู้ว่าประโยคที่พบ มีความเป็นไปได้ว่าจะถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือไม่ (Possibility)
2. ความสามารถที่จะรู้ว่าประโยคใดเป็นลักษณะภาษาที่ใช้จริงได้ในสังคม (Feasibility) ทั้งนี้เนื่องจากประโยคบางประโยคอาจถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ แต่ไม่สามารถนำมาใช้สื่อสารได้ เนื่องจากขึ้นอยู่กับข้อจำกัดต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาจริงในชีวิตประจำวัน
3. ความสามารถที่จะรู้ว่าประโยคใดใช้ได้เหมาะสมกับสังคม หรือสถานการณ์ขณะนั้น (Appropriateness)
4. ความสามารถที่จะรู้ว่าประโยคใดเป็นที่ยอมรับ (Accepted Usage) หรือนิยมใช้กันในสังคม

ความคิดเห็นของเดล ไฮม์ส์ เกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์จริงของคนในสังคม สอดคล้องกับความเห็นของนักภาษาศาสตร์ประยุกต์ และ นักการศึกษาอีกหลายท่าน อาทิ ไมเคิล คาเนล และ เอ็ม สเวน (Michael Canale and M. Swain 1980: 15-16) ซึ่งได้กล่าวถึงความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารว่าประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ของภาษา (Rules of Grammar)
2. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้ในแต่ละสังคมและสถานการณ์ (Sociolinguistic Competence) ซึ่งได้แก่ ความสามารถที่จะเข้าใจและใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสังคมแวดล้อมทั้งด้านความหมาย และรูปแบบภาษาตามหน้าที่ของการสื่อสาร เช่น การออกคำสั่ง การขอร้อง เป็นต้น
3. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของความสัมพันธ์ระหว่างประโยค (Discourse Competence)
4. ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีของการสื่อความหมายทางภาษา (Strategic Competence) เช่น การเน้นข้อความบางแห่งที่ต้องการ การใช้ท่าทางหรือกิริยาประกอบการสื่อสาร เป็นต้น

แอล เอฟ บาคแมน และ เอ เอส ปาล์มเมอร์ (L.F. Bachman and A.S. Palmer 1982: 449-463) ก็ได้กล่าวถึงการศึกษาที่ผู้เรียนจะมีสมรรถภาพในการสื่อสารว่า จะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษา 3 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถทางด้านกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ (Linguistic Competence)
2. ความสามารถทางด้านสังคมภาษาศาสตร์ หรือความสามารถการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์และสังคม (Sociolinguistic Competence) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจระเบียบปฏิบัติทางสังคมของผู้ใช้ภาษาร่วมกันทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร สามารถใช้รูปแบบของภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในสังคม เช่น รู้ว่าควรใช้ภาษาลักษณะใดกับบุคคลประเภทใดจึงจะเหมาะสมกับกาลเทศะ
3. ความสามารถในการใช้ภาษาเชิงปฏิบัตินิยม (Pragmatic Competence) ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตนขณะใช้ภาษา เช่น สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ การใช้กริยาท่าทาง สีหน้า การประสานงาน และน้ำเสียงประกอบในการสื่อความหมาย

จากคำจำกัดความเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถในการใช้ภาษาที่นำมากล่าวทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า ภาษาเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อการสื่อสารระหว่างบุคคลในสังคม และความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสมในแต่ละสังคม และสถานการณ์ (Sociolinguistic Competence) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนในการใช้ภาษาในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ โดยใช้รูปแบบภาษาที่เหมาะสมกับบุคคลแต่ละประเภทในแต่ละโอกาสเพื่อสื่อความหมายตามเจตนารมณ์

2. ความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคม

2.1 ความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสม

เดล ไฮม์ส์ (Dell Hymes 1974: 203) กล่าวถึงความเหมาะสมในการใช้ภาษาว่า มิได้หมายถึงความเหมาะสมของการใช้รูปประโยคได้ถูกต้องเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังหมายถึงความเหมาะสมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างรูปประโยคและสถานการณ์ด้วย

ฉะนั้นการใช้ภาษาให้เป็นที่ยอมรับ จึงมิได้หมายถึงแต่เพียงความสามารถในการใช้ข้อความที่ถูกต้องทางไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังหมายถึงความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ขณะนั้นด้วย

เจน เรเวลล์ (Jane Revell 1979: 4-5) ให้ความเห็นทำนองเดียวกับ ไชล์สว่า ความสามารถในการใช้ภาษา ไม่ใช่ความสามารถในการใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามกฎเกณฑ์ไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถในการใช้ภาษาที่แปรเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ทางสังคม ทั้งนี้เพราะภาษามิได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว หากแต่เกิดขึ้นในสถานการณ์ทางสังคม (Social Context) ฉะนั้นผู้พูดไม่เพียงแต่รู้กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์เท่านั้น หากแต่ควรทราบว่ประโยคที่ยกขึ้นมาเหล่านั้นถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคมหรือไม่ด้วย

เค เอ วัตสัน (K.A. Watson 1979: 101-110) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้ภาษาว่า การเรียนรู้โครงสร้างทางภาษา การเรียนรู้การพูดหรือประโยคอย่างถูกต้องนั้นไม่เหมือนกับ การเรียนรู้การใช้ภาษา (Learning to Use) ในการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างคนในสังคม การจะสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมจะต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์การใช้ภาษาของแต่ละสังคม ทั้งนี้เพราะกฎของการใช้ภาษาไม่ใช่กฎทางภาษาศาสตร์ (Linguistic Rules) อย่างเดียว แต่เป็นกฎทางสังคม (Social Rules) ด้วย

ไมเคิล คาเนล (Michael Canale 1983: 7) ได้อธิบายถึงความเหมาะสมของการใช้ภาษาว่า หมายถึง ความเหมาะสมของความหมายและรูปแบบของภาษา ความเหมาะสมของความหมาย ได้แก่ การใช้หน้าที่ของภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communication Function) และการใช้ความหมายของข้อความที่สุภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ขณะนั้น เช่น บริกรในภัตตาคารที่มีชื่อเสียง จะไม่ใช้หน้าที่ของภาษาประเภท "การออกคำสั่ง" แก่ลูกค้าเมื่อต้องการให้ลูกค้าสั่งอาหาร แต่จะใช้ "การเชิญชวน" แทน ส่วนความเหมาะสมของรูปแบบของภาษาได้แก่ การใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคมของผู้ร่วมสนทนาในสถานการณ์ขณะนั้น เช่น บริกรในภัตตาคารที่ให้บริการแก่ลูกค้าอย่างสุภาพ จะไม่ใช่โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่แสดงถึงการตีสอนเป็นกันเองกับลูกค้า ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า

จะเห็นได้ว่าความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ทางสังคม (Social Context) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดความเหมาะสมในการใช้ภาษาในแต่ละสถานการณ์

2.2 สถานการณ์ทางสังคม (Social Context)

สำหรับความหมายของสถานการณ์ทางสังคม นักการศึกษา และนักสังคมภาษาศาสตร์ ได้ให้ความหมายไว้ในลักษณะต่างกันพอสรุปได้ดังนี้

เดล ไฮม์ส์ (Dell Hymes อ้างถึงใน Jeremy Harmer 1986: 14) กล่าวถึง การเลือกใช้ภาษาในแต่ละสถานการณ์ว่า มักจะขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ

1. สถานที่ที่เกิดการสื่อสาร (Setting)
2. ผู้ร่วมการสื่อสาร (Participants)
3. จุดประสงค์ในการสื่อสาร (Purpose)
4. ช่องทางการสื่อสาร (Channel)
5. หัวข้อของการสนทนา (Topic)

เฟรดเดอริก อีริกสัน และเจฟรีย์ ชูทซ์ (Frederick Erikson and Jeffery Schutz 1981: 143) กล่าวถึงสถานการณ์ทางสังคมว่ามีได้หมายถึง เพียงสถานที่ หรือ สถานการณ์ที่เกิดการสื่อสาร (Physical Settings) เท่านั้น แต่หมายถึง การกระทำของผู้ร่วมสื่อสาร เวลา และสถานที่ที่เกิดการสื่อสาร ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า สถานการณ์ทางสังคมประกอบด้วยสถานที่ที่เกิดการสื่อสาร และพฤติกรรมทางสังคมของผู้ร่วมสื่อสาร

เฮช เฮช สเติร์น (H.H. Stern 1983: 256) กล่าวว่า

ผู้เรียนภาษาควรได้รับการสอนให้รู้ถึงการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งถูกกำหนดโดยสถานการณ์ทางสังคม อันได้แก่ สถานการณ์ขณะที่เกิดการสื่อสาร หัวเรื่องในการสนทนา ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูด หรือภาษาเขียน และบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมสนทนา ความเท่าเทียมกัน หรือ ความแตกต่างกัน ระหว่างเพศ และสถานภาพทางสังคมของผู้ร่วมสนทนา เป็นต้น

ไมเคิล คาเนล (Michael Canale 1983: 7) กล่าวถึงสถานการณ์ทางสังคมว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ สถานภาพทางสังคมของผู้ร่วมการสื่อสาร จุดประสงค์ในการสื่อสาร หรือหน้าที่ของภาษา และบรรทัดฐานหรือแบบแผนในการสนทนา ส่วนแมรี ฟินอคเชียโร (Mary Finocchiaro 1983: 22-26) กล่าวถึง สถานการณ์ทางสังคม และการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ ว่า พฤติกรรมทางการสื่อสารมักจะถูกกำหนดโดยสถานการณ์ และจะแปรเปลี่ยนไปตามปัจจัย 3 ประการ คือ

1. หน้าที่ของภาษา (Function) ได้แก่จุดประสงค์ (Purpose) ของผู้ใช้ภาษาในการสื่อสารว่าต้องการ ชักชวน ให้สัญญา ขอโทษ หรือทักทาย ฯลฯ
2. ตัวแปรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการใช้หน้าที่ของภาษา อันได้แก่
 - 2.1 ทำเนียบภาษา (Register) ได้แก่ การใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานภาพทางสังคมของบุคคล เช่น ภาษาที่ใช้ระหว่างครูกับนักเรียน พ่อกับลูก หมอกับคนใช้ ฯลฯ
 - 2.2 สีสภาษา (Style) ได้แก่ การใช้ภาษาแบบทางการ (Formal) และแบบไม่เป็นทางการ (Informal)
 - 2.3 หัวเรื่องในการสื่อสาร (Topic) ได้แก่ เรื่องสุขภาพ เรื่องการงาน เรื่องทุกข์สุข ฯลฯ
3. วัฒนธรรมของสังคม (Sociocultural) ซึ่งเป็นตัวกำหนดความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ว่าเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่

แจ็ค ซี ริชาร์ดส์ (Jack C. Richards 1985: 87-89) กล่าวถึงกลวิธีในการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมว่า ขึ้นอยู่กับ อายุ เพศ ความคุ้นเคย และบทบาทระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งจะเป็นสิ่งกำหนดรูปแบบของภาษาว่า ควรจะเป็นไปในทางสนิทสนมหรือแสดงความเกรงใจ

อังกฤษ ผลากรกุล (อ้างถึงใน อัจฉรา วงศ์ไสธร 2527: 79) ได้ประมวลสถานการณ์ทางสังคมไว้ว่าประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ผู้ใช้ภาษา เช่น ผู้พูดหรือผู้ส่งสาร กับ ผู้ฟังหรือผู้รับสาร ผู้กล่าวสาร (โฆษก) กับ ผู้ที่ผู้ส่งสารมุ่งถึง (ผู้ชมโทรทัศน์)

2. สถานการณ์ของการใช้ภาษา เช่น ในบ้าน ในงานเลี้ยง ในที่ทำงาน ฯลฯ
3. ลักษณะของภาษาที่ใช้ เช่น ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเป็นภาษาพูดหรือ

ภาษาเขียน

4. หัวเรื่อง เช่น เรื่องการค้า เรื่องเรียน เรื่องอาหารการกิน ฯลฯ
5. วัตถุประสงค์ในการใช้ภาษา เช่น ขอร้อง ขอรายละเอียด ให้ความเห็น ฯลฯ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา เช่น สนิทสนม ห่างเหิน เป็นกันเอง ฯลฯ

อาจสรุปได้ว่าตัวแปรสำคัญที่กำหนดความเหมาะสมในการใช้ภาษา ได้แก่

สถานการณ์ทางสังคม (Social Context) ซึ่งประกอบด้วย

1. จุดประสงค์ในการสื่อสาร (Purpose or Language Function) เช่น

ขอร้อง ทักทาย เชิญชวน

2. สถานที่ที่เกิดการสื่อสาร (Setting) เช่น ในร้านอาหาร ที่บ้าน ที่โรงเรียน
3. หัวเรื่องในการสื่อสาร (Topic) เช่น เรื่องการเรียน การซื้อขาย

สุขภาพ

4. บทบาทสถานภาพทางสังคมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Role and Status)

เช่น บริกรกับลูกค้า ผู้ซื้อกับผู้ขาย ครูกับนักเรียน

3. ปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคม

สำหรับปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคมนั้น พอจะประมวลได้ว่า ประกอบด้วย วาทะพฤติกรรม กฎการใช้ภาษาร่วมกันและการตีความโดยนัย ซึ่งจะได้นำมากล่าวถึงโดยละเอียดดังนี้

3.1 วาทะพฤติกรรม (Speech Act)

ริชาร์ด ชมิทท์ และ แจ็ค ริชาร์ดส์ (Richard Schmidt and Jack Richards 1985: 115) กล่าวถึง บทบาทของวาทะพฤติกรรมในการเรียนรู้ภาษาที่สองว่า จะช่วยอธิบายเกี่ยวกับการรับรู้ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศได้ นอกจากนั้น

วาทะพฤติกรรмыังเกี่ยวข้องกับความสามารถในการสื่อสาร มากกว่าความสามารถทางภาษาศาสตร์ เนื่องจากจะอธิบายภาษาในระดับที่เหนือกว่าระดับประโยค โดยจะศึกษาเกี่ยวกับประโยคในสถานการณ์ต่าง ๆ ว่าทำอะไรบ้าง หรือ ทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างไร ในขณะที่เกิดสถานการณ์สื่อสาร จึงอาจสรุปได้ว่า วาทะพฤติกรรмыคือ การกระทำต่าง ๆ ที่ทำโดยผ่านทาง คำพูด หรือสิ่งที่ทำขณะที่มีการใช้ภาษา ทั้งนี้เพราะมนุษย์มักจะใช้ภาษาในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปพร้อมกันด้วย เช่น การใช้ภาษาในการโต้แย้งขณะที่ต้องการโต้แย้ง หรือใช้ภาษาในการขอร้องขณะที่ต้องการจะขอร้อง เป็นต้น

บี เฟรเซอร์ (B. Fraser 1983: 28) มีความเห็นใกล้เคียงกับ ริชาร์ด ชมิทท์ และ แจ็ค ริชาร์ดส์ เกี่ยวกับวาทะพฤติกรรмыว่า วาทะพฤติกรรмыเป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในแต่ละสถานการณ์ และหากจะนำการวิเคราะห์ข้อความใด ๆ ก็ตาม มักจะพบพฤติกรรмы 3 ประการพร้อมกัน ขณะที่เกิดการสื่อสาร คือ

1. การพูด (Locutionary Act)
2. การแสดงเจตนาในการพูด (Illocutionary Act) ซึ่งอาจเป็นการแสดงเจตนาโดยตรง (Direct Speech Act) หรือเจตนาทางอ้อม (Indirect Speech Act)
3. ความตั้งใจจะให้สิ่งที่พูดออกไป เกิดผลบางอย่างแก่ผู้ฟัง (Perlocutionary Act)

อาจกล่าวได้ว่า ข้อความที่ผู้ส่งสารกล่าวออกมาจะมีหน้าที่ (Function) แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ และจะแสดงการกระทำ (Act) หรือสื่อเจตนาออกมาให้ผู้รับสารทราบเมื่อผู้รับสารรับทราบเจตนาดังกล่าวได้ถูกต้อง จึงเกิดการสื่อสารขึ้น

สำหรับประเภทของวาทะพฤติกรรмыนั้น เจ. เซอร์ล (J. Searle อ้างถึงใน R. Schmidt และ J.C. Richards 1985: 104) ได้รวบรวมประเภทของวาทะพฤติกรรмыไว้กว้าง ๆ 5 ประเภท คือ

1. การบอกเล่า (Representative)
2. การออกคำสั่ง (Directive)
3. การให้สัญญา (Commissive)
4. การแสดงความรู้สึกนึกคิด (Expressive)
5. การประกาศ (Declarative)

อย่างไรก็ตาม ประโยค ๆ เดียวอาจแสดงภาวะพฤติกรรมหรือแสดงเจตนาในการสื่อความหมายได้มากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น ประโยค "I'm hungry" ซึ่งลู่พูดกับแม่ อาจแสดงเจตนาของผู้พูดที่ต้องการแสดงความรู้สึก ในขณะที่เดียวกันก็แฝงการขอร้องไปพร้อม ๆ กันด้วย ซึ่งอาจวิเคราะห์ภาวะพฤติกรรมของประโยคดังกล่าวได้ดังนี้

- การพูด (Locutionary Act) : I'm hungry (ฉันหิว)
- การแสดงเจตนา (Illocutionary Act) : 1. แสดงความรู้สึก "หิว" เป็นการแสดงเจตนาโดยตรง (Direct Speech Act)
2. ขอให้จัดหาอาหารให้ เป็นการแสดงเจตนาทางอ้อม (Indirect Speech Act)

- ความตั้งใจที่จะให้เกิดผลในสื่อสาร (Perlocutionary Act) : 1. การให้แม่รับรู้ความรู้สึก
2. การให้แม่จัดหาอาหารให้

เมื่อศึกษาถึงการรับรู้ภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศ เอ็ม สเวน (M. Swain อ้างถึง R. Schmidt และ J. Richards 1985: 119-126) กล่าวถึงภาวะพฤติกรรมว่าเป็นปัจจัยที่เข้ามามีบทบาทต่อการรับรู้ภาษาใหม่ ในด้านต่อไปนี้คือ

1. การสรุปความหมาย (Inference)
2. การถ่ายโอน (Transfer)
3. การสรุปกฎ (Generalization)
4. การถ่ายโอนของการฝึกภาษา (Transfer of Training)

1. การสรุปความหมาย ได้แก่ ขั้นตอนซึ่งผู้เรียนสรุปความหมายหรือตีความหมายของภาษาจากสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ภาวะพฤติกรรมจะ ไม่อยู่คงที่แต่จะแปรไปตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้สนทนา สถานที่ที่เกิดการสื่อสาร และหัวข้อเรื่อง เช่น ประโยค Is the cook new? ที่พนักงานบริการพูดขึ้นเมื่อเห็นพ่อครัวที่ไม่คุ้นหน้าในครัวของภัตตาคาร อาจตีความได้ว่า พนักงานบริการต้องการคำตอบว่าใช่หรือไม่ใช่เท่านั้น แต่หากคำพูด

เดียวกันนี้เป็นคำพูดที่ลูกค้าของภัตตาคารพูดกับพนักงานบริการ เมื่อพบว่าอาหารที่ตนรับประทานนั้นปรุงอย่างไม่พิถีพิถัน ประโยคดังกล่าวก็อาจทำหน้าที่เป็นการตำหนิได้เช่นกัน ฉะนั้น หากผู้เรียนยังใช้ภาษาไม่คล่อง ดีความแต่ในระดับพื้นผิวตามโครงสร้างไวยากรณ์ ไม่สังเกตวาทะพฤติกรรมในสถานการณ์ก็อาจทำให้การตีความผิดพลาดไม่ตรงตามสถานการณ์ และเจตนาของผู้ส่งสารได้

2. การถ่ายโอน ได้แก่ การนำกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้วาทะพฤติกรรมของภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือทำให้การสื่อสารล้มเหลวได้ ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของทั้งสองภาษาในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การเริ่มต้นหรือจบบทสนทนา เช่น ในภาษาไทย เมื่อมีการทักทายกันจะใช้คำว่า "ไปไหน" (Pai Nai) หากผู้ใช้ภาษาซึ่งเป็นคนไทยถ่ายโอนคำพูดทักทายดังกล่าวไปใช้ในภาษาอังกฤษ เมื่อพบปะกับชาวต่างประเทศว่า Where are you going? ก็อาจแสดงถึงความไม่สุภาพ ความอยากรู้อยากเห็น เรื่องของผู้อื่นได้

2.2 ความหมายของคำในแต่ละภาษา เช่น ประโยค This will be ready by tomorrow ซึ่งพูดโดยชาวอเมริกัน คำว่า "tomorrow" จะสื่อเจตนาว่าผู้พูดต้องการจะหมายความว่าภายใน "2-3 วัน" มิใช่ "พรุ่งนี้" ซึ่งเป็นความหมายตามตัวหนังสือ

2.3 ระเบียบวิธีทางสังคม ซึ่งกำหนดความเหมาะสมของหัวข้อเรื่อง การสนทนา และการใช้วาทะพฤติกรรมตรง โดยไม่ต้องอาศัยการพูดเป็นนัย เช่น สำหรับคนแปลกหน้าจะไม่พูดคุยหรือตั้งคำถามโดยตรง เกี่ยวกับ อายุ สถานภาพการสมรส หรือ สถานภาพทางการเงินกับคนแปลกหน้า ในขณะที่คนในแถบเอเชียไม่ถือว่าหัวข้อดังกล่าวเป็นการเสียมารยาทในการสนทนา มักจะพบการตั้งคำถามตรง ๆ กับคนแปลกหน้าว่า อายุเท่าไร เป็นต้น

3. การสรุปกฎ ได้แก่ การสรุปสิ่งที่เรารู้เกี่ยวกับภาษาที่ 2 แล้วนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่อย่างไม่เหมาะสม เช่น ผู้เรียนเรียนรู้มาว่าประโยคคำถามที่ขึ้นต้นด้วยกริยาช่วยมักจะตอบด้วย Yes/No และซ้ำกริยาช่วย เช่น Do you have a car? Yes, I do. ผู้เรียนก็อาจสรุปเป็นกฎขึ้นมาและนำไปใช้กับทุกสถานการณ์ ถึงแม้ว่าสถานการณ์อื่น

อาจจะเป็นการขอร้องซึ่งไม่ต้องการคำตอบในลักษณะเดียวกัน เช่น Can you pass me the milk? - Yes, I can. จะเห็นได้ว่าคำตอบที่เหมาะสมกว่าควรจะเป็น Sure! Here you are! มากกว่า Yes, I can. ซึ่งผู้เรียนสรุปใช้เอาเอง

4. การถ่ายโอนของการฝึกภาษา ได้แก่ การใช้ภาษาของผู้เรียนที่ถ่ายแบบมาจากแบบเรียนหรือสื่อการเรียน ที่เคยใช้ในการเรียนภาษา เช่น การใช้ Modal ที่บอกอนาคต ผู้เรียนอาจเคยได้รับการฝึกใช้แต่ Will หรือ Shall โดยที่ไม่เคยฝึกการใช้ Can ถึงแม้บางสถานการณ์ควรจะใช้ Can แต่ผู้เรียนอาจใช้ Will จนเคยชินซึ่งจะทำให้ความหมายออกไปในทางการออกคำสั่งซึ่งที่ต้องการเสนอแนะสิ่งที่จะทำในอนาคต เช่น Tomorrow we will go to see the movie, all right?

สรุปได้ว่า วาทะพฤติกรรมจะช่วยอธิบายกระบวนการในการสื่อความหมายและรับรู้เจตนาในการสื่อสารระหว่าง ผู้ส่งสารและผู้รับสาร แม้ว่าเจตนาที่จะสื่อความหมายนั้น เป็นเจตนาที่แสดงออกมาโดยตรง (Direct Speech Act) หรือ โดยทางอ้อม (Indirect Speech Act) ก็ตาม

หากเมื่อใดมีการสื่อเจตนาตรง แสดงว่า ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารกำลังใช้กฎการใช้ภาษาร่วมกัน (Co-operative Principle) ขณะที่เกิดการสื่อสาร และเมื่อใดที่มีการสื่อเจตนาโดยอ้อมในขณะที่สื่อสารแสดงว่าผู้ส่งสารไม่ปฏิบัติตามกฎการใช้ภาษาร่วมกัน ฉะนั้นผู้รับสารจึงต้องอาศัยการตีความโดยนัย (Implicature) มาช่วยในการรับสาร เพื่อตีความหมายและโต้ตอบได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้น

สำหรับกฎการใช้ภาษาร่วมกัน และ การตีความโดยนัย จะได้นำมากล่าวถึงในข้อ 3.2 และ 3.3 ตามลำดับ

3.2 กฎการใช้ภาษาร่วมกัน

จากความสำคัญของวาทะพฤติกรรมที่กล่าวมาแล้วนั้น การใช้ภาษาจะเหมาะสมกับสถานการณ์หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการที่ผู้ฟังรับทราบเจตนา (Illocutionary Act) ของผู้พูดได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น ผู้พูดจึงต้องอาศัยกฎการใช้ภาษาบางอย่าง เพื่อสื่อความหมายต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นั่นคือ ไม่ทำให้ผู้ฟังต้องตีความเอาเอง ซึ่งอาจเข้าใจผิดหรือไขว้เขวไปจากเจตนาของผู้พูด กฎดังกล่าวนี้ ได้แก่ กฎการใช้ภาษาร่วมกัน (Co-operative Principle)

เฮช พี ไกรซ์ (H.P. Grice 1975: 45) อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของกฎการใช้ภาษาร่วมกันว่า ประกอบด้วย กฎย่อย 4 กฎ ได้แก่

1. กฎด้านคุณภาพ (Maxim of Quality) ได้แก่ การพูดในสิ่งที่เป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่พูดในสิ่งที่คิดว่าผิด ไม่พูดในสิ่งที่ขาดหลักฐานสนับสนุน
2. กฎด้านปริมาณ (Maxim of Quantity) ได้แก่ การพูดเพื่อให้ข้อมูลที่จำเป็นไม่ควรให้ข้อมูลที่มากหรือน้อยกว่าความจำเป็น
3. กฎความสอดคล้อง (Maxim of Relevance) ได้แก่ การพูดในสิ่งที่เหมาะสมสอดคล้องกับเรื่องที่กำลังสื่อสาร หรือที่สอดคล้องกับสถานการณ์ขณะนั้น
4. กฎด้านรูปแบบของภาษา (Maxim of Manner) ได้แก่ การพูดหรือใช้รูปแบบของภาษาที่กระจ่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลีกเลี่ยงความกำกวม คลุมเครือ นอกจากนี้ยังควรพูดให้สั้น กระชับและมีลำดับความอีกด้วย

3.3 การตีความโดยนัย

การกำหนดให้ผู้ส่งสารทุกคนยึดมั่นในกฎการใช้ภาษาร่วมกันตามข้อ 3.2 ไม่สามารถกระทำได้เสมอไปทุกครั้ง บางครั้งผู้ส่งสารอาจแสดงเจตนาโดยทางอ้อมโดยหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎย่อย (Maxim) ต่าง ๆ เพื่อจุดประสงค์บางอย่างในการสื่อสาร เช่น เพื่อให้เกิดความสุภาพในการตอบปฏิเสธ หรือเพื่อให้เกิดภาพพจน์ต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้รับสารต้องอาศัยการตีความเจตนาที่แสดงออกโดยอ้อมดังกล่าวเพื่อให้เข้าถึงความหมายและเจตนาของผู้ส่งสารโดยอาศัยการตีความของประโยคในสถานการณ์ขณะนั้น การตีความโดยนัยนี้ เฮช พี ไกรซ์ (H.P. Grice อ้างถึงใน Stephen Levinson 1983: 128) กล่าวว่าเป็นการตีความของผู้รับสาร เพื่อให้เข้าใจถึงเจตนาที่แฝงอยู่ของผู้ส่งสารและเพื่อให้ได้ความหมายที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง (Truth Conditional Meaning)

สำหรับคุณลักษณะสำคัญของการตีความโดยนัยนี้ รุท เคมป์สัน (Ruth Kempson 1984: 71) ได้ให้ข้อสรุปไว้ 5 ประการดังนี้คือ

1. เป็นอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับกฎการใช้ภาษาร่วมกันและกฎย่อยอื่น ๆ
2. ต้องไม่ใช่การตีความจากความหมายเดิมของคำศัพท์ (Non - Convention)

3. อาจมีความหมายที่เกิดจากการตีความมากกว่าหนึ่งความหมาย
4. ต้องอาศัยความรู้สถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่พูด ซึ่งคาดว่ามีอยู่ร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร
5. ความหมายที่ได้จากการตีความอาจถูกยกเลิก หากคู่สื่อสารไม่เข้าใจการตีความนั้น ๆ

ตัวอย่างของการตีความโดยนัย ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้พูดไม่ปฏิบัติตามกฎย่อยในกฎการใช้ภาษาร่วมกัน

ตัวอย่างที่ 1 การสื่อสารโดยไม่ปฏิบัติตามกฎด้านคุณภาพ (Maxim of Quality) เช่น Queen Victoria was made of iron.

ประโยคดังกล่าวไม่เป็นไปตามกฎด้านคุณภาพ กล่าวคือ ขาดความเป็นจริง เนื่องจากผู้ส่งสารต้องการให้เกิดภาพพจน์ ให้เห็นถึงความแข็งแกร่งประดุจเหล็กกล้าของ Queen Victoria หรืออาจให้ภาพพจน์ ซึ่งแสดงถึงการเสียตีสี่ การขาดความอะลุ่มอล่วย ขาดการโอนอ่อนผ่อนปรนของ Queen Victoria

ตัวอย่างที่ 2 การสื่อสารโดยไม่ปฏิบัติตามกฎด้านปริมาณ (Maxim of Quantity) เช่น

A : We'll all miss Bill and Agatha, won't we?

B : Well, we'll all miss Bill

ประโยคข้างต้นไม่เป็นไปตามกฎด้านปริมาณ กล่าวคือ B ให้ข้อมูลน้อยกว่าความจำเป็น การที่ B พูดถึงแต่ Bill โดยไม่พูดถึง Agatha อาจตีความได้ว่า B ไม่ชอบ Agatha จึงหลีกเลี่ยงอย่างสุภาพที่จะไม่กล่าวถึง

ตัวอย่างที่ 3 การสื่อสารโดยไม่ปฏิบัติตามกฎความสอดคล้อง (Maxim of Relevance) เช่น

A : I do think Mrs. Jenkins is an old windbag, don't you?

B : Huh, lovely weather of March, isn't it?

ประโยคข้างต้นไม่เป็นไปตามกฎความสอดคล้อง กล่าวคือ คำตอบของ B ไม่สัมพันธ์กับคำถามของ A เนื่องจาก B ต้องการแฝงเจตนาว่าไม่อยากร่วมจินตนาการ Mrs. Jenkins ในขณะนั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะคนสนิทของ Mrs. Jenkins ยืนอยู่ใกล้ ๆ เป็นต้น

การหลีกเลียง กฎความสอดคล้อง พบได้บ่อยในเรื่องตลก (Jokes) ที่ผู้ฟังไม่
 รับรู้ หรือแกล้งไม่รับรู้ เจตนาของผู้พูดจึงตอบไปในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน เช่น

ในภัตตาคาร

Customer : There's a fly in my soup.

Waiter : Don't make a fuss - Sir - They all want one.

หรือ

ในงานปาร์ตี้

A : Do you drink?

B : Of course, all humans drink!

ตัวอย่างที่ 4 การสื่อสารโดยไม่ปฏิบัติตามกฎด้านรูปแบบของภาษา

(Maxim of Manner) เช่น Miss Singer produced a series of sounds
 corresponding to the score of an aria from Regolletto.

ประโยคข้างต้นไม่เป็นไปตามกฎด้านรูปแบบของภาษา กล่าวคือ มีการใช้
 ข้อความในภาคแสดงยาวฟุ่มเฟือย ขาดความกระชับของเนื้อหา แทนที่จะใช้คำว่า Sang ซึ่ง
 สั้นและมีความหมายเหมือนกันแต่การที่ผู้ส่งสารเลือกใช้ภาคแสดงเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ
 ต้องการให้เกิดภาพพจน์ว่า กวียาที่ Miss Singer แสดงนั้นไม่เหมือนการร้องเพลง จึงไม่
 เลือกใช้คำว่า Sang

จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นว่าการบอกความโดยนัย มักจะมากับ
 กฎความสุภาพและมารยาทในการเข้าสังคม (Geoffrey Leech 1983: 80)
 ความสุภาพจะช่วยลดความรุนแรงของการสื่อสารเจตนาออกมาตรงตามกฎการใช้ภาษาร่วมกัน
 (Co-operative Principle) ฉะนั้น การใช้ประโยค Well, we'll all miss
 Bill. จึงดูมีนวลกว่าการพูดตรง ๆ ตามกฎด้านปริมาณว่า Well, we'll all miss
 Bill, but not Agatha. เป็นต้น

เจฟรีย์ ลีช (Geoffrey Leech 1983: 131) ให้ความสำคัญแก่ความสุภาพ
 เพราะเชื่อว่าการติดต่อกันในสังคม มารยาทและความสุภาพถือเป็นสิ่งสำคัญแม้ว่า
 ความสุภาพในแต่ละวัฒนธรรมจะมีขอบเขตต่างกัน แต่พอจะสรุปโดยทั่วไปได้ว่า กฎเกณฑ์ของ
 ความสุภาพจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเอง (Self) กับผู้อื่น (Other) เป็น

กฎก็ให้ความสำคัญแก่ผู้อื่นมากกว่าตนเอง เช่น มีการเสนอผลประโยชน์แก่ผู้อื่น ขณะที่ลดผลประโยชน์ของตนเอง หรือยกย่องชมเชยผู้อื่นแต่พยายามถ่อมตนเองเมื่อพูดถึงเรื่องราวของตนเอง คำว่าผู้อื่นนี้อาจหมายถึง ผู้ที่เราพูดด้วยหรือผู้ที่เราพูดถึงก็ได้

สรุปได้ว่า การใช้ภาษาในแต่ละสถานการณ์อย่างเหมาะสม ต้องอาศัยกระบวนการทางวาทะพฤติกรรม กล่าวคือ มีการสื่อสารและแสดงเจตนาโดยตรงหรือโดยอ้อมผ่านทางภาษาเพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้รับสารรับทราบสารที่ส่งออกมา เมื่อใดที่ผู้ส่งสารสื่อสารภาษาและแสดงเจตนาในการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมามีการปฏิบัติตามกฎการใช้ภาษาร่วมกัน ผู้รับสารจะรับสารได้ด้วยความเข้าใจ และใช้ภาษาโต้ตอบที่เหมาะสมได้โดยง่าย แต่ถ้าเมื่อใดที่ผู้ส่งสารแสดงเจตนาโดยอ้อมดังตัวอย่างที่ 1-4 กระบวนการสื่อสารต้องอาศัยการตีความของทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร เมื่อใดที่ความหมายซึ่งเกิดจากการตีความเป็นที่เข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ก็จะช่วยให้ผู้รับสารโต้ตอบหรือตอบทสนทนาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ขณะนั้น

4. กลวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

แอล เอ ฮิล (L.A. Hill 1967: 86) กล่าวถึงวิธีการสอนแบบสถานการณ์ (Situational Approach) ว่าเป็นวิธีที่เน้นการสอนภาษาในสภาพการณ์ที่จะเชื่อมความหมายของคำพูดกับสิ่งที่กล่าวถึง กิจกรรมการสอนที่เหมาะสมกับวิธีการสอนแบบนี้จึงยึดหลักการพูดและการกระทำ นอกจากนี้ ฮิล ยังสนับสนุนการสอนแบบสถานการณ์ โดยเฉพาะการฝึกทักษะ ฮิลกล่าวถึงเป้าหมายของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยใช้การสอนแบบสถานการณ์ว่า ช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้จริง นั่นคือสามารถใช้รูปแบบ (Form) ของภาษาได้ถูกต้องตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะทำเช่นนั้นได้ก็โดยอาศัยการฝึก คือ ต้องได้ฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาในรูปต่าง ๆ เป็นจำนวนและระยะเวลาพอสมควร และในสภาพการณ์ที่เหมาะสมเท่านั้น การฝึกที่ไม่คำนึงถึงสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องนอกจากจะน่าเบื่อแล้ว ยังไม่ช่วยในการเรียนรู้ด้วย ดังนั้น สถานการณ์ที่น่าสนใจจึงจำเป็นสำหรับการฝึก ฮิล เสริมว่าปัญหาอยู่ที่ความพยายามสร้างสถานการณ์ที่เหมาะสม

กับรูปแบบของภาษาที่จะสอน ให้นักเรียนได้เรียนภาษาตามสภาพธรรมชาติที่สุด การสร้างสถานการณ์ที่เหมาะสมต้องอาศัยเวลาและความสามารถ เพื่อจะได้สถานการณ์ที่ช่วยให้นักเรียนฝึกฝนใจ แต่เมื่อจัดสถานการณ์ได้ดีแล้วผู้สอนจะเห็นว่า การเรียนการสอนนั้นให้ผลคุ้มค่า (L.A. Hill 1979: 105)

สำหรับกิจกรรมที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาจริง ๆ และเป็นไปอย่างธรรมชาติ ได้แก่ การใช้บทบาทสมมติ (Role Playing) การเล่นเกม การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) และการฝึกบทสนทนา โดยที่กิจกรรมดังกล่าวผู้เรียนจะไม่สามารถเตรียมคำตอบไว้ล่วงหน้าได้ จนกว่าจะได้รับข่าวสารจากเพื่อนแล้วจึงคิดบทสนทนาที่จะใช้โต้ตอบอย่างฉับพลัน ซึ่งต้องคำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ ในขณะที่นักเรียนพูดนั้นครูไม่ควรขัดจังหวะเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดทางกฎเกณฑ์ภาษาทันที หากข้อผิดพลาดนั้นไม่ร้ายแรง (R. Scott 1978: 80-84) อย่างไรก็ตามผู้สอนควรรหาโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาจริงกับชาวต่างประเทศบ้าง

เอ ดองเลจอน (A. d'Anglejan 1978: 17) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาต่างประเทศว่า ขึ้นอยู่กับการขาดโอกาสติดต่อกับเจ้าของภาษา ฉะนั้น จึงควรจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาในการสื่อสารกับเจ้าของภาษาในสถานการณ์ที่แท้จริง เช่น การฟังปาฐกถาจากชาวต่างประเทศ การเขียนจดหมายติดต่อกับเพื่อนต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากห้องเรียนไม่มีสิ่งเร้าทางสังคมและสถานการณ์ที่เหมือนกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

สำหรับการใช้ภาษาในบทสนทนา เพื่อฝึกเป็นกิจกรรมในห้องเรียนนั้น ผู้สอนอาจฝึกให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (Conversational Routine) จนเคยชินได้

เอฟ คูลมีส (F. Coulmas 1974: 239-266) กล่าวถึงภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อความที่ใช้ในสถานการณ์เฉพาะอย่าง ว่าเมื่อเราศึกษาข้อความที่ใช้ในบทสนทนาจะพบว่า ข้อความส่วนมากจะมีความหมายเฉพาะในแต่ละบทสนทนา ซึ่งเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสถานการณ์ทางสังคมนั้น ๆ โดยเฉพาะ ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

Have a seat.

ใช้ในการเชื้อเชิญให้นั่ง

Nice to meet you.

ใช้ในการพบปะทักทาย

You're looking very well.

ใช้ในการชมเชย

ข้อความที่ใช้เฉพาะสถานการณ์นี้จะช่วยในการจำแนกให้ผู้เรียนรู้ว่า ในสถานการณ์ขณะนั้นควรจะใช้ภาษาอย่างไรจึงจะเหมาะสม และเมื่อผู้เรียนใช้ข้อความได้อย่างเหมาะสมก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการใช้ภาษาในสังคมได้อย่างมาก ในการเรียนภาษาที่สอง ผู้เรียนมักจะรับรู้ข้อความที่ใช้เฉพาะสถานการณ์เหล่านี้ อย่างอัตโนมัติก่อนจะเข้าใจถึงหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ของประโยคเสียอีก ผู้เรียนจะรับรู้และใช้ข้อความเหล่านี้เสมือนหนึ่งเป็นข้อความสำเร็จรูป ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ทันที จึงทำให้คล้ายกับว่าผู้เรียนใช้ภาษาได้คล่องทั้งที่ความจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม การจดจำข้อความประเภทนี้ไว้ได้มาก ก็มีผลช่วยเสริมสร้างกลวิธีที่ช่วยในการใช้ภาษาเพื่อเอาตัวรอดในสถานการณ์บางอย่างได้ (J.C. Richards and Mayuree Sukwiwat 1985: 131)

แมรี ฟินอคเชียโร (Mary Finocchiaro 1979: 11-20) ได้เสนอกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม ในด้านทักษะการรับรู้ (Receptive Skills) ดังนี้

1. เตรียมประโยคหรือข้อความสั้น ๆ ซึ่งมีสถานการณ์ทางสังคมหรือกิจกรรมสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่ง และซักถามเกี่ยวกับข้อความที่นักเรียนได้ฟังหรืออ่านว่า ใช้ภาษาเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ และบอกจุดประสงค์ของเรื่องได้
 2. ให้นักเรียนอ่านหรือฟังการสนทนาโต้ตอบกันและให้นักเรียนบอกว่าบทสนทนาที่อ่านหรือฟังนั้นอยู่ในท่าเนียบภาษาเดียวกันหรือไม่ และเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือไม่
 3. ครูอธิบายบทสนทนาและให้นักเรียนบอกว่าบทสนทนาที่ได้ฟังหรืออ่านนั้นเหมาะสมกับสถานการณ์หรือไม่
 4. นักเรียนฟังหรืออ่านบทสนทนาแล้วให้บอกถึงสถานการณ์นั้นว่าเกิดขึ้นที่ใดทัศนคติของผู้พูดและผู้ฟังมีต่างกันอย่างไร และจุดประสงค์ของการสนทนาคืออะไร
- สำหรับกิจกรรมการเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสาร (Productive Skills) ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนฝึกเปลี่ยนบทสนทนาที่เตรียมไว้ให้มีลักษณะเป็นทางการมากขึ้นหรือน้อยลง

2. มีการแสดงละครและการแสดงออกทางอารมณ์ เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธ เป็นต้น
3. ให้นำข่าวสารรายละเอียดต่าง ๆ จากพิมพ์ภัณฑ์ สถานีรถไฟ ที่ทำการไปรษณีย์ แล้วนำมารายงานในชั้นเรียนเป็นภาษาอังกฤษ
4. ให้นักเรียนถอดความ (Paraphrase) ประโยค หรือข้อความให้เป็น ประโยคหรือข้อความใหม่ที่มีทำเนียบภาษาเดียวกันหรือต่างกัน
5. ให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงบทสนทนาโดยคงความหมายเดิมและหน้าที่ของ ภาษาไว้
6. จับคู่ประโยค หรือข้อความที่มีหน้าที่ หรือทำเนียบภาษาเดียวกัน
7. เปลี่ยนแปลงบทสนทนาโดยใช้ส่วนประกอบภาษาใหม่ได้อย่างเหมาะสม อาจ ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มหนึ่งถาม อีกกลุ่มหนึ่งตอบ หรือทำงานเป็นคู่ ๆ นอกจากนี้ ให้นักเรียน ได้ฝึก เขียนโดยเปลี่ยนบทสนทนาเป็นรายงาน หรือจากรายงานเป็นบทสนทนา มีการแสดงละครและอารมณ์ร่วม

5. การวัดและประเมินผลการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์

เนื่องจากการเรียนการสอนกับการวัดผลต้องมีความสัมพันธ์กัน การทดสอบ ความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพิ่มเติมจากการวัด ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ภาษาแต่เพียงอย่างเดียว ดังที่ เจ. คลาร์ก (J. Clark 1972: 83) กล่าวถึงขบวนการทดสอบที่เน้นแต่ความถูกต้องในเรื่องของ โครงสร้างของภาษาว่า ไม่สามารถจะวัดความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารใน สถานการณ์จริงได้ ฉะนั้น การทดสอบที่ดี จึงควรจะต้องวัดได้ด้วยว่าผู้เรียนมีความสามารถ ในการสื่อสารในสถานการณ์ที่ต้องใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีความสมบูรณ์ใน การโต้ตอบนอกเหนือไปจากความสามารถที่จะเลือกใช้คำศัพท์ ประโยค และโครงสร้าง ที่เรียนมาได้ถูกต้อง

คีธ มอโรว์ (Kieth Morrow 1979: 79-90) ได้กล่าวถึง การทดสอบความสามารถเกี่ยวกับภาษาว่า เป็นการวัดความรู้ในองค์ประกอบภาษา ซึ่งไม่สามารถวัดการใช้ภาษาในการสื่อสารจริง เพราะในสถานการณ์สื่อสารจะมีลักษณะต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. จะต้องปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนขึ้นไป คือ ผู้รับสารและผู้ส่งสาร
2. เป็นสถานการณ์ที่ไม่สามารถทำนายได้
3. การติดต่อสื่อสารนั้นต้องมีจุดประสงค์ทุกครั้ง การทดสอบจึงเป็นการวัดความสามารถในการใช้ภาษาว่าถูกต้อง เหมาะสม และสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือไม่
4. การสื่อสารจะต้องอยู่ในสถานการณ์ รูปแบบภาษาจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ การทดสอบจึงเป็นการวัดความเหมาะสมในการใช้ภาษา รูปแบบภาษาในสถานการณ์นั้นได้ถูกต้อง
5. ภาษาที่นำมาใช้ในการทดสอบต้องเป็นภาษาที่ใช้จริงในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การทดสอบจึงเป็นการวัดภาษาที่ใช้ในสถานการณ์จริง
6. ผู้ที่มีความรู้ในกฎเกณฑ์โครงสร้างและคำศัพท์ที่ดี ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่สามารถใช้ภาษาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

นอกจากนี้ มอโรว์ ยังได้กล่าวถึง ทฤษฎีการทดสอบสมรรถภาพของการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ไว้ 2 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

5.1 ทฤษฎีทดสอบลักษณะย่อย (Discrete - Feature Approach) ทฤษฎีนี้ถือว่า การปฏิสัมพันธ์แต่ละครั้งนั้น ให้ถือผู้ส่งสารเป็นผู้เริ่มต้น (Initiator) และผู้รับสารคือผู้ตอบสนอง (Respondent) ซึ่งในการสนทนาแต่ละครั้งคู่สนทนาจะผลัดกันเป็นผู้เริ่มต้นและผู้ตอบสนองต่อเนื่องกันไปอย่างเห็นได้ชัด

จุดมุ่งหมายในการทดสอบก็คือ การสร้างข้อสอบที่สามารถวินิจฉัยได้ว่า ผู้เรียนมีความสามารถดีเพียงใดในการที่จะถอดความหมาย (Decode) ของลักษณะตัวแปรในสถานการณ์ของการสื่อสารที่ใช้กันจริงในการใช้ภาษา หรือถอดความหมายลักษณะรวม ๆ กันของตัวแปรในสถานการณ์ของการสื่อสารที่ใช้กันจริงในการใช้ภาษา จากการที่ผู้เรียนได้รับสารข้อความหนึ่ง ๆ ในแต่ละครั้ง

มอริวว์ กล่าวเสริมว่า ผู้เข้าสอบควรจะได้รับ การทดสอบในสิ่งต่อไปนี้

1. สถานที่ของการสนทนา บทสนทนาน่าจะเกิด ณ ที่ใด
2. หัวข้อสนทนา เกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร
3. จุดประสงค์ในการสนทนา ในแต่ละครั้ง เช่น ผู้พูดต้องการจะถามผู้ฟังหรือ ต้องการจะขอบคุณผู้ฟัง เป็นต้น
4. รูปแบบของภาษาที่นิยมใช้ ในแต่ละสถานการณ์
5. การคาดคะเนจุดมุ่งหมายในการสนทนา เมื่อผู้รับสารรับสารแล้วทราบ จุดมุ่งหมายในการสื่อสารหรือไม่
6. บทบาทของคู่สนทนาที่มีต่อกัน
7. ลักษณะของภาษาที่ใช้ในการสนทนาระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เป็นทางการหรือเป็นกันเอง
8. สภาพทางสังคมของคู่สนทนา
9. อารมณ์ของคู่สนทนา ผู้รับสารทราบหรือไม่ว่าผู้พูดมีอารมณ์อย่างไรขณะพูด เช่น เบื่อหน่าย ตื่นเต้น กระวนกระวายใจ เป็นต้น

5.2 ทฤษฎีทดสอบแบบบูรณาการ (Integrative Approach) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการวัดความสามารถของผู้เรียนแต่เพียงจุดย่อย ๆ จะไม่สามารถวัดความสามารถของผู้เรียนในการนำลักษณะย่อยดังกล่าวในทฤษฎีแรกทั้ง 9 ประเภท มาผสมผสานกันเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารในสถานการณ์จริงได้

มอริวว์ ให้ความเห็นว่า การทดสอบตามทฤษฎีนี้แตกต่างจากการทดสอบในทฤษฎีแรก และเป็น การทดสอบที่ค่อนข้างจะยากในทางปฏิบัติ กล่าวคือ จะเป็นการวัดความสามารถของผู้เรียนในการแสดงกิจกรรมหรือพฤติกรรม และการทดสอบที่เหมาะสมกับทฤษฎีนี้ คือ การสอบสัมภาษณ์ในสถานการณ์ที่จำลอง การติดต่อสื่อสารจริง ๆ ส่วนการทดสอบในทฤษฎีแรกนั้นเหมาะสมกับข้อสอบข้อเขียน (Pencil Paper Test)

เจ แครอล (J. Carroll 1980: 15-16) ให้ความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ควรนำมาทดสอบว่าควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันคือ

1. สิ่งที่จะต้องพบในสังคม ให้ผู้เรียนเข้าใจคำชี้แจงหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น วิทยุ
2. การเยือนสถานที่ที่น่าสนใจ ผู้เรียนควรเข้าใจคำบรรยายของผู้นำเที่ยวหรือเพื่อน
3. การท่องเที่ยว นักเรียนควรเข้าใจคำพูดที่อธิบายเกี่ยวกับแผนที่หรือแผนภูมิ
4. ความสนใจด้านการแพทย์ นักเรียนควรเข้าใจคำชี้แจงเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล
5. การใช้สื่อมวลชน นักเรียนควรเข้าใจข่าว และประกาศทางโทรทัศน์ วิทยุ และ หนังสือพิมพ์
6. การศึกษาในสิ่งที่น่าสนใจ นักเรียนควรเข้าใจเรื่องอภิปรายและการโต้เถียง

6. งานวิจัยในประเทศ

สำหรับในประเทศไทย มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่สองไว้เป็นจำนวนมาก แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารที่เหมาะสมตามสถานการณ์ต่าง ๆ ยังมีไม่มากนัก อาจนำมากล่าวถึงโดยสรุปได้ดังนี้

แม้ในมาศ ลีลสัตยกุล (2516: 34-35) ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผล การเรียนภาษาอังกฤษแบบโครงสร้างกับแบบสถานการณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน ก่อนทดลองสอน ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามวัดความรู้เดิมของนักเรียนปรากฏว่า คะแนนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกันจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแบบเรียนที่เตรียมไว้ใช้เวลา 30 ชั่วโมงต่อกลุ่ม โดยให้กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบโครงสร้าง และกลุ่มทดลองสอนใช้วิธีสอนแบบสถานการณ์ เมื่อเสร็จสิ้นการสอน ผู้วิจัยทดสอบด้วยแบบสอบสำหรับวัดสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่เรียนตามแบบโครงสร้าง 1 ฉบับ และแบบสถานการณ์อีก 1 ฉบับ สรุปผลวิจัยได้ว่า สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่ได้รับการทดสอบแบบสถานการณ์ไม่แตกต่างกับสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบโครงสร้าง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสถานการณ์มีความสนใจในการเรียนดีว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีตามแบบโครงสร้าง แม้ในขณะสอนจะใช้อุปกรณ์ช่วยในการสอนเหมือนกัน

เจเลียวศรี จิระสิทธิ์ (2520: 60) ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ด้านทักษะการฟัง และทักษะการพูดจากบทเรียนที่ยึดหลักการจัดเนื้อหารายวิชาตามแนว Functional Notional Based Syllabus กับบทเรียนซึ่งยึดหลักการจัดเนื้อหารายวิชาตามแนว Structural Based Syllabus" โดยกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยครูธนบุรี จำนวน 68 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งได้รับการสอนตามแนว Functional Notional Based Syllabus และกลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับการสอนตามแนว Structural Based Syllabus อีก การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่า กลุ่มนักศึกษาที่เรียนจากบทเรียนซึ่งยึดหลักการจัดเนื้อหารายวิชาตามแนว Functional Notional Based Syllabus จะมีผลสัมฤทธิ์ในทักษะการฟังและทักษะการพูดสูงกว่ากลุ่มนักศึกษาที่เรียนจากบทเรียนตามแนว Structural Based Syllabus ผลการวิจัยสรุปว่า หลังการทดลองสอน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ ทั้งในทักษะการฟังและทักษะการพูด ทั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความเห็นว่า การที่ผลการวิจัย ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยเฉลี่ยมีพื้นฐานความรู้ภาษาอังกฤษในทักษะการฟังและการพูดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง หรือค่อนข้างต่ำ จากลักษณะทางธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว อาจเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการวิจัยไม่ปรากฏความแตกต่างอย่างเด่นชัด อย่างไรก็ตาม กลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนตามแนว Functional Notional Based Syllabus ได้ให้ความสนใจบทเรียนมากกว่ากลุ่มทดลองซึ่งเรียนจากบทเรียนตามแนว Structural Based Syllabus

นิตยา ประพฤติกิจ (2526: 102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาฝึกหัดครูวิชาเอกภาษาอังกฤษที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการละครกับการฝึกรูปประโยค" โดยผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนสำหรับกลุ่มประชากรสองกลุ่ม โดยคัดเลือกบทสนทนาจากหนังสือเบรคทรู 2 (Breakthrough 2) รวม 6 บทเรียน ใช้เวลาสอนบทเรียนละ 4 คาบ ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมสำหรับกลุ่มประชากรทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 22 คน และ 23 คน ต่างกันดังนี้

ก. กลุ่มทดลอง ใช้กิจกรรมการละคร ได้แก่ เกม การแสดงท่าไม้ บทบาทสมมติ การแสดงสด สถานการณ์จำลอง และการเล่าเรื่อง

ข. กลุ่มควบคุม ใช้กิจกรรมฝึกรูปประโยค ได้แก่ การฝึกแบบปริวรรต การฝึกแบบเทียบแทน (Substitution)

งานวิจัยนี้พบว่าสัมฤทธิ์ผลทางการพูดภาษาอังกฤษ โดยส่วนรวมของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการละคร จะสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การฝึกรูปประโยคอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01

ชัยวัฒน์ ตัณฑรังษี (2528: 31) ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาอังกฤษเทคนิค ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้เกมและสถานการณ์จำลอง" โดยแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 28 คน ผู้วิจัยดำเนินการสอนวิชาภาษาอังกฤษเทคนิคแก่นักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยใช้สถานการณ์จำลองกับกลุ่มทดลองและใช้เกมกับกลุ่มควบคุม เป็นเวลา กลุ่มละ 22 คาบ หลังการทดลองสอนได้ทำการสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเทคนิคของทั้งสองกลุ่ม และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปว่า นักศึกษากลุ่มที่ฝึกใช้ภาษาโดยใช้สถานการณ์จำลองมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาอังกฤษเทคนิคสูงกว่า กลุ่มที่ฝึกใช้ภาษาโดยใช้เกมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นที่ยอมรับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

วีรจักร แสงวงศ์ (2528: 27) ได้ทำวิจัย เพื่อเปรียบเทียบวิธีการสอนเขียนภาษาอังกฤษตามจุดประสงค์เชิงหน้าที่ของภาษากับวิธีการสอนเขียนภาษาอังกฤษตามปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีสิริเกศ จังหวัดศรีสะเกษ 2 กลุ่ม ๆ ละ 50 คน กลุ่มที่ใช้วิธีการสอนตามจุดประสงค์เชิงหน้าที่เป็นกลุ่มทดลอง และอีกกลุ่มเป็นกลุ่มควบคุม หลังจากผู้วิจัยได้นำแผนการสอนที่มีจุดประสงค์เชิงหน้าที่ของภาษาไปให้ครูทำการทดลองสอนเป็นเวลา 18 สัปดาห์แล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบที่เป็นแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ไปใช้ทดสอบนักเรียนทั้งสองกลุ่ม จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งไม่ใช่ผู้วิจัยและผู้สอน 2 ท่าน ตรวจสอบกระดาษคำตอบ ผลการทดลองปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยว่า แม้คะแนนของกลุ่มทดลองจะไม่แตกต่างจากคะแนนของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อดูคะแนนดิบและคะแนนเฉลี่ยแล้ว คะแนนของกลุ่มทดลองจะสูงกว่าคะแนนของกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้วิจัยสรุปว่าวิธีการสอนตามจุดประสงค์เชิงหน้าที่ของภาษา (Language Function) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสถานการณ์ทางสังคมนั้น เป็นวิธีการสอนที่ใช้ในการสอนเขียนภาษาอังกฤษได้

จากงานวิจัยในประเทศ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะพบว่า เมื่อมีการเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบสถานการณ์ การใช้กิจกรรมละคร หรือการใช้สถานการณ์จำลอง กับ วิธีการสอนแบบอื่น จะพบว่าวิธีการสอนทั้งสามแบบ ได้รับความสนใจจากผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้กิจกรรมละคร และสถานการณ์จำลองจะช่วยให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาอังกฤษสูง

นอกจากนี้จากงานวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเฉพาะในเรื่องของหน้าที่ภาษา (Function) พบว่า แม้วิธีการสอนตามแนว Functional Based Syllabus จะไม่ทำให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่าวิธีการสอนแบบอื่น ๆ แต่ก็สามารถเรียกความสนใจจากผู้เรียนได้ดี

7. งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคม อาจสรุปได้ดังนี้

ดับบลิว เอช บาร์ทซ์ (W.H. Bartz 1975: 4852-4853) ได้ทำการศึกษา "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบบางอย่างในตัวผู้เรียนกับความสามารถในการใช้ภาษาที่สอง (ภาษาเยอรมัน) ในการติดต่อสื่อสาร" กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับ 2 ที่เรียนภาษาเยอรมัน จำนวน 50 คน จาก Grove City High School และ Westland High School รัฐโอไฮโอ ผลการศึกษาพบว่าความสามารถด้านความรู้ระเบียบวิธีของภาษา มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความสามารถในการใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ความรู้เรื่องระบบเสียง คำและโครงสร้างภาษาเยอรมันก็เกี่ยวข้องกับความสามารถที่จะส่งหรือรับข้อความเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้องค์ประกอบด้านอื่น ๆ เช่น ความถนัดทางภาษา บุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์ ก็มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความสามารถในการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์ด้วย

อย่างไรก็ตามในขณะที่บาร์ทซ์ สรุปผลการวิจัยว่า ความถนัดทางภาษา บุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสื่อสารนั้น ได้มีผู้วิจัยเปรียบเทียบวิธีการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ไว้ดังนี้

ฟิลลิป คาร์ล เฮาท์มัน (Philip Carl Hauptman 1976: 4143 A) ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบวิธีการสอน 2 แบบ คือ การสอนแบบโครงสร้างกับการสอนแบบสถานการณ์ที่ใช้ในการสอนภาษาต่างประเทศ

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยสอนภาษาญี่ปุ่นให้แก่เด็กนักเรียนอเมริกันระดับชั้น 3, 4, 5 และ 6 เป็นเวลา 15 นาทีทุกวัน ตลอดระยะเวลา 3 สัปดาห์ แล้วจึงทดสอบเพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน (Variance) ความแปรปรวนร่วมของตัวแปร (Covariance) ที่เกี่ยวข้องกับความถนัดของภาษา เข้าว่าปัญญา และเพศ ผลจากการทดสอบปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสถานการณ์จะทำได้ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบโครงสร้าง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วัดความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางภาษากับวิธีสอน และความสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญากับวิธีสอน พบว่าวิธีสอนแบบสถานการณ์จะได้ผลดีในกลุ่มของเด็กที่มีความถนัดทางภาษาและสติปัญญาสูง แต่จะไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการทั้งสองในการสอนนักเรียนที่มีความถนัดทางภาษาและสติปัญญาต่ำ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ เอ็ม เดบรีเส (M. Debrisay 1982: 76-83) ซึ่งศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ออตตาวา ที่ใช้ภาษาสองภาษาในการเรียนการสอน ศูนย์การเรียนภาษาที่สองในมหาวิทยาลัย ได้ทำการพัฒนาและปรับปรุงข้อสอบทักษะการรับรู้ โดยสร้างข้อทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการใช้ภาษาในระดับข้อความ และการใช้ภาษาจริงในสถานการณ์ ส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุมใช้วิธีการฝึกกระส่วนต่าง ๆ (Patterns) ตั้งคำถามพร้อมทั้งมีคำตอบให้เลือก เกี่ยวกับความเข้าใจในเรื่องที่ให้นักเรียนอ่าน หลังจากนั้น นักเรียนทั้งสองกลุ่มได้รับการทดสอบโดยใช้สถานการณ์สื่อสาร 3 แบบ คือ ให้นักเรียนสัมภาษณ์เจ้าของภาษาให้ได้ ข้อมูลมากที่สุดภายในเวลา 4 นาที ให้นักเรียนบรรยายลักษณะของผู้แสดงในขณะที่ดูการแสดง และ ให้นักเรียนให้หัวข้อที่กำหนดให้เป็นเวลา 3 นาที ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมการสื่อสาร ทำคะแนนได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้มีกิจกรรมการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในเรื่องของกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้การใช้ภาษาอย่างเหมาะสม เอฟ แชมเบอร์ส (F. Chambers 1980: 161-183) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการใช้สถานการณ์จำลองฝึกผู้ขายตัวเครื่องบิน โดยมีจุดประสงค์ที่จะเชื่อมโยงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยการ ใช้สถานการณ์จำลองกับการเรียนการสอนในห้องเรียนธรรมดา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพการสอนภาษาอังกฤษในห้องเรียนธรรมดา โดยพิจารณาจากหลักสูตร แบบเรียน จุดประสงค์รายวิชา และรายละเอียดของเนื้อหา พบว่า การสอนในห้องเรียนธรรมดานั้น ครูจะแบ่งเนื้อหาภาษาอังกฤษออกเป็นตอน ๆ ตามหน้าที่ในการสื่อความหมาย แล้วฝึกทักษะต่าง ๆ เป็นช่วง ๆ สภาพการเรียนในลักษณะนี้จึงยังไม่เหมาะสมกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพราะสภาพการฝึกแตกต่างจากโลกภายนอกที่นักเรียนต้องใช้ในการปฏิบัติงาน

จากนั้น ผู้วิจัยได้จำลองสถานการณ์ของห้องขายตัวเครื่องบิน มาใช้ในการฝึกผู้ขายตัวเครื่องบิน โดยนำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการขายตัวเครื่องบิน เช่น ตารางเวลาเครื่องบิน หนังสือเดินทาง ตัวเครื่องบิน และใบเสร็จรับเงิน มาประกอบการฝึกการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารกันตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในกรปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสถานการณ์จำลองสะดวก และประหยัดกว่าการนำนักเรียนไปฝึกใช้ภาษาอังกฤษในห้องขายตัวเครื่องบินจริง ๆ และการที่นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการฝึกภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่นักเรียนจะต้องใช้ในการทำงาน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ที่จะพยายามใช้ภาษาอังกฤษติดต่อสื่อสารกัน

สำหรับการเรียนและการปฏิบัติตามจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในการใช้ภาษาได้นั้น เอส สไปท์ (S. Speight 1985: 2861 A) ได้ศึกษาปัญหาของการที่นักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาต่างประเทศต่ำในประเทศเยอรมัน ซึ่งนอกโรงเรียนไม่มีการใช้ภาษาเป้าหมาย (Target Language) ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่า จุดประสงค์ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับปกติควรจะได้แก่ ความสามารถในการสนทนาอย่างง่าย ๆ ได้ ผู้วิจัยกล่าวว่า จากประวัติการสอนภาษาอังกฤษในเยอรมันจากอดีตจนถึงปัจจุบันนี้

จุดประสงค์ขั้นต้นในการสอนภาษาต่างประเทศไม่ได้ให้ความสำคัญแก่การสนทนาเท่าที่ควร

ผู้วิจัยจึงได้เขียนบทสนทนาเบื้องต้นขึ้น 1 ชุด ซึ่งได้รวมเอาองค์ประกอบของภาษาพูดซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้จริงในสถานการณ์ประจำวัน และใช้ข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องในด้านการเลือกใช้ภาษา การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การวิเคราะห์ การสัมพันธ์ความ และการเรียนรู้ภาษา เพื่อให้วัสดุการสอนครั้งนี้เป็นที่ยอมรับจากผู้วิจัยได้ให้เจ้าของภาษาชาวอังกฤษ เป็นผู้ตรวจสอบภาษาที่ใช้ นอกจากนั้นยังมีข้อวิจารณ์เสนอแนะจากเจ้าของภาษาชาวอเมริกันผู้เขียนตำราเรียน และครูสอนภาษาอังกฤษชาวเยอรมันรวมอยู่ด้วย

ผู้วิจัย ได้ให้ข้อเสนอแนะในงานวิจัยว่า หากจุดประสงค์ในการสร้างบทสนทนาอย่างง่าย ๆ ได้รับความสนใจอย่างจริงจังแล้ว การปรับปรุงรายวิชาภาษาอังกฤษจะต้องมีการสอนเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้ คือ กลุ่มคำที่มีความหมายใช้แทนกันได้ การใช้คำและหน้าที่ของภาษา ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้าง กลวิธีในการสื่อสาร หัวเรื่องสนทนา และ หลักในการสนทนา

นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมและการเรียนรู้ภาษาที่สองอีก เช่น เอ็น ซีเกล โลวิทซ์ และ อี แกทบอนตัน (N. Segalowitz and E. Gatlinton 1977: 86) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้ภาษาที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ตนเองขาดความรู้ในการใช้ภาษาอย่างเหมาะสม เช่น กรณีผู้เรียนที่ถูกสอนให้ใช้แต่ภาษาที่เป็นทางการไม่ทราบจะใช้ภาษาลักษณะใดจึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นกันเองในขณะนั้น ผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานว่า ผู้เรียนจะแสดงอาการไม่สบายใจที่จะต้องใช้ภาษาที่เป็นกันเอง และความไม่สบายใจนี้ จะทำให้เกิดความประทับใจในทางลบกับผู้ร่วมสนทนาที่ใช้ภาษาอย่างเป็นกันเอง ผลการวิจัยสนับสนุนข้อสันนิษฐานดังกล่าว และพบว่า ผู้เรียนภาษาที่สอง ซึ่งมีความรู้แต่ในเรื่องของคำศัพท์ง่าย ๆ และโครงสร้างของภาษาที่สอง โดยไม่ได้พัฒนาทักษะการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ ผู้เรียนเหล่านี้จะมีความคิดว่าการติดต่อกับเจ้าของภาษาโดยการใช้ภาษาที่สอง จะเป็นประสบการณ์ทางลบ และเกิดความท้อถอยที่จะฝึกภาษา กับเจ้าของภาษาอีกต่อไป

จากประมวลงานวิจัยต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น จะพบว่าองค์ประกอบบางอย่างในตัวผู้เรียน เช่น ความถนัดทางภาษา บุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคม ผลการวิจัยหลายเรื่อง ยังสอดคล้องกันเกี่ยวกับการจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนว่า การฝึกบทสนทนาแบบง่าย ๆ การสอนแบบสถานการณ์ และการจัดสถานการณ์จำลอง จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาได้สมจริงเกิดความกระตือรือร้นในการใช้ภาษาและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญต่อตัวผู้เรียนเอง นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า การที่ผู้เรียนขาดความรู้ในการใช้ภาษาอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่สบายใจในการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง เกิดความประทับใจในทางลบ จนอาจเกิดรู้สึกท้อถอยที่จะฝึกภาษา กับเจ้าของภาษาอีกต่อไปได้